

RUKKILILL

Nr. 14

Murtud Rukkilille Ühingu teataja

Detsember 2009

**Vaata närtsind lehekesi
Kuldseid kuubi kudumassa,
Miska suve sammudelle
Sügisesta sõelutakse.**

**Rõõmusooja sügisega
soovides!**

Lugupeetud Rukkilille lugejad

Nagu olete ilmselt meediast kuulnud, on seoses muudatustega valituses represseeritud puudutavad küsimused nüüd regionaalministri vastutusallas. See on omamoodi sümbolne, sest regionaalminister ja talle alluvad osakonnad paiknevad Siseministeeriumis Pika ja Pagari tänava nurgal. Eesti Wabariigi sõjaministeeriumi ning hiljem NKVD ja KGB kasutuses olnud maja on näinud nii mõndagi, millest me ehk parema meelega ei mõtleks. Selle seinale graveeritud karmid sõnad „Siit algas tuhandete eestlaste kannatuste rada“ tuletab aga meelde, et on asju, mida ei tohi kunagi unustada. Ka minu lapsepõlves oli oluline osa minu isa mälestustel rasketest aegadest vangilaagrites ja Siberis.

Olnud olematuks teha ei saa, seda saab vaid mäletada ja sellele hinnanguid anda. Aga kaotatule mõeldes ei tohi unustada jäänut. Nagu ütles president Lennart Meri - Murtud Rukkilille mõte ei ole haletseda minevikku, vaid tähistada võitu - Eesti tagasitulekut. Väga sümpaatne on, et Murtud Rukkilille Ühingu peab olulisimaks eesmärgiks just elavate inimestega tegelemist, seda nii ühiste tegevuste kui ka praktilistele probleemidele lahenduste otsimise kaudu.

Võib öelda, et „rukkilill“ sai algu-

se kaheksa aastat tagasi, kui 2001. aastal asutas president Meri Murtud Rukkilille Märgi. Aasta hiljem oli mul au anda Tallinna volikogus allkiri presidendi mõttest kantud eelnõule „Võõrvõimude poolt vangistatud, küüditatud või muul viisil kodumaast lahutatud Tallinna kodanikele mõeldud soodustused“. Veel aasta hiljem sai alguse Murtud Rukkilille Ühingu ja 2004. aasta algusest jõustunud „Okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seadusega“ sätestati soodustused ja hüvitised represseerituile kogu Eestis.

Rahaline toetus on kindlasti vajalik ja loomulikult kavatsen hooldada selle eest, et see tulevikus ei kaoks ja hüvitisteks mõeldud summad võimalusel tõuseksid. On aga asju, mida raha eest ei saa, näiteks austust ja usaldust, mida praegu vajab kogu ühiskond. Tean, et riigi ja Murtud Rukkilille Ühingu vahel on kuue aasta jooksul usaldus kasvanud tugevaks. Usun, et see on nii ka edaspidi ja loodan teiega peatselt kohtuda.

Tervist ja õnne soovides

**Siim Kiisler
Regionaalminister**

Konverents toimus taas Tartus

30. juunil toimus Tartu Tasku Ärikeskuse konverentsisaalis Murtud Rukkilille Ühingu 6. konverents. Ühingu esimees Enno Uibo avas konverentsi ning kõneles ühingu tegemistest ja visioonidest. Tartu linna esindajana oli konverentsist osavõtjaid tervitama tulnud Tartu abilinnapea Vladimir Šokman. Pikemad ettekanded tegid haridusminister Tõnis Lukas ja Põlva maavanem Priit Sibul. Peale kohvipausi kõnelesid Tartu linnamuuseumi esindaja Ardi Siilaberg, Tartu linna sotsiaalabiosakonna eakate ja puuetega isikute hoolekandeteenistuse juhataja Indrek Sooniste ja Rutt Hinrikus kirjandusmuuseumist. Peale meeleolukat ning kaasahaaravat kontserti ootas külalastajaid lõunasöök. Küsitluslehe kaudu said osalejad avaldada oma arvamust, millises vormis nad represseeritute kokkutulekuid enim soovivad ning kuidas nad on rahul Rukkilille lehega. MRÜ tänab kõiki, kes konverentsi korraldamisele kaasa aitasid.

Ere Uibo

Pildil Enno Uibo

Rukkililled kuninganna aia ümber

Juulis toimus Murtud Rukkilille Ühingu viies reis, juubelireis. Reis algas sarnaselt paari aasta taguse Saksamaa-reisiga. Tallinki luksuslaevaga läksime Tallinnast Stockholm, sealt edasi läbi Rootsi ja Taani Saksamaale vanasse hansalinna Lübeckisse, kus oli meie teine öömaja. Ka kolmas päev kulus täielikult sõiduks. Tee viis meid läbi Saksamaa, Hollandi ja Belgia. Kuigi sõites tee ääres midagi oluliselt huvitavat paista polnud (ohverdus mugavate ja aegavõitvate kiirteede kasuks), saime neist riikidest siiski giidi huvitava jutu abil mõnusa ülevaate. Öömaja Prantsusmaal Dunkerque'i linnas oli väga hea puhkus eelnenud pikale bussisõidule. Linn pakkus midagi kõigile, kel oli veel õhtul jaksu jalutama minna. Boheemlaslik elustiil, väga sõbralikud ja rõõmsameelsed inimesed, huvitava arhitektuuriga elumajad ja tohutult lilli.

Järgmisel päeval jõudsime praamiga oma reisi sihtmaale - Inglismaale. Inglismaa asub Suurbritannia saare lõunaosas ja on teistest Ühendkuningriigi osadest (Wales, Šotimaa, Põhja-Iirimaa) suurim nii pindalalt kui rahvaarvult. Kuigi Prantsusmaad Inglismaast eraldava La Manche'i väina saab ületada ka läbi tunneli, on praamisõit odavam ja annab võimaluse näha kauneid helevälgelid kriidikaljusid Inglismaa rannikul. Eesmärgiga jõuda õhtuks Londonisse, alustasime oma teekonda läbi kauni maas-

katedraaliga ja vaatasime huvitavate puitnikerdustega majakesi kitsastel linnatänavatel. Sissesõit Londonisse valmistis kõigile suurt rõõmu - sai oma silmaga näha objekte, mis varasemas elus piltide kaudu tuttavad olid. Keslinna jõudes suurenes äratundmine veelgi. Big Beni tundsid ära kõik ja kähku üritati läbi bussiakna pilte teha. Rahuneti alles siis, kui giid lubas, et me näeme Big Beni veel palju. Ootas ju

elurütmile. Õhtul külastasime meelelahutusparki Piccadilly Circus't, kus asuvad linna kuulsamad kinod ja teatrid.

Viimane päev Londonis algas kuulsas keskaegse kindluse ja vangla Toweri külastamisega. Kindlusemüüride vahel võis näha kuulsaid ronki - legend räägib, et kui nad Towerist lahkuma peaksid, variseb kuningriik kokku. Päeva tipp hetkeks oli romantiline paadisõit Thamesi jõel. Thames on üks pikimaid jõgesid Suurbritannias (346 km) ja olnud läbi aegade väga tähtsal kohal londonlaste elus. Päev lõppes väikse jalutuskäiguga Briti kuninganna residentsi Buckinghami palee ümbruses. Selles uhkes lossis korraldatakse pidulikku vastuvõtte nii välismaa riigipeadele kui ka kuninganna silmis säravamatele ja tegusamatele brittidele. Meie õnneks oli algamas just üks vastuvõtt - uhketes kleitides ja kübarates daamid ootasid oma džentelmenide käevangus värava taga sissepääsu. Giidi jutu järgi on see ootamine väga pikk, kohale peab tulema mitmeid tunde varem ning kui juba lossi sisse saadud, läheb veel kaua aega, enne kui kuningannat ennast näha saab.

Reisi kuuenda päeva veetsime Londoni linnakärast eemal. Sõitsime vaatama imekaunist Warwicki lossi, mis on Inglismaa kõige esinduslikum keskaegne loss. Lisaks lossi uhketele ruumidele saime jalutada lossimüüri, kust avanes kaunis vaade imelistele "lapitehnika" stiilis põldudele. Päeva teisel poolel külastasime kuulsat kirjaniku Shakespeare'i sünnilinna ja tema hauda ning kuulsat ülikoolilinna Oxfordi, kus reisiseltskond sai pärast elamusterohket päeva ehtinglaslikus pubis karastavat õlut juua.

Reisi viimasel päeval oli meil aga ül-

tiku. Alguses üritati keskenduda vasakpoolse liikluse toimimise võimalikkusele ja nüanssidele, aga peagi mõisteti, et bussijuhid saavad ikkagi hakkama ja maastik ümberringi on ikka huvitavam kui kohalik ringtee.

Esimene peatuspunkt oli Canterbury linn. Jalutuskäigul tutvusime linna võimsa

ees kaks järgmist päeva Londonis. Londoni sisseelamiseks oli veidike vaba aega: kes tahtis, sai külastada rohkete kuulsate maalidega Rahvusgaleriid (tasuta muide!), proovida ära kohaliku õlle ja söögi või jalutada mereväejuht lord Nelsoni 50meetrise samba ümber Trafalgari väljaku ja häälestada ennast ümber suurlinna

latuskohtumine. Väljaspool reisikava oli meie grupile korraldatud kohtumine Eesti saatkonnas Londonis. Kuna suursaadik hr Margus Laidre viibis puhkusel, võtsid meid vastu saatkonna asejuht Paul Elberg ja sekretär Aili Pello, kes andsid grupile huvitava ülevaate saatkonna tööst, kohalikust elust ja sidemest Eestiga.

Reisile pani punkti Briti muuseumi külastamine. Tegemist on maailma vanima muuseumiga, mis on oma suure hulga maalide ja eksponaatidega kogu maailma ajaloost Londoni juhtivaks kunstimuuseumiks. Peale seda oligi aeg Londoniga nägemist jätta ja lennujaama sõita. Otselend London-Tallinn tõi meie väsinud, aga õnneliku reisiseltskonna hilisõhtuks

kodumaale tagasi.

Meil on olnud palju reisijaid, kes on osalenud enamikel reisidel. Nad on olnud tublid ja vaprad reisikaaslased. Meie hulgas on aga ka Inda Hanson, Hilja-Ilona Karjus, Arno Maripuu, Eve ja Laur Sits, kes on osalenud kõigil viiel reisil ja said juubelireisil ka autasustatud. Paistab, et huvi meie ühingu reisigrupiga reisida püsib veel mitmeid aastaid. Eelmise reisi küsitluslehtede ja ühingu aktiivsemate liikmete otsusel valiti ära ka järgmise aasta sihtkoht - Šveits koos Mainau saarega. Reis on planeeritud järgmise aasta augustisse. Kui on soovi reisil osaleda, võib võtta ühendust toimetusega.

Ere Uiibo

TIPUD SAID MÕNISTES KOKKU

MTÜ Ääremaa Noored projekt "Saame kokku - põhi, lõuna, ida, lääs" on tänaseks läbi saanud. Projekti idee seisnes Eestimaa neljas ilmakaares asuvate valdade külaliikumise ja seltsitegevusega tegelevate inimeste koostöö arendamises.

inimestega - saarevanem Valter Puuströmi ning Prangli Saarte Küläühingu juhi Lembit Tammsaarega, kes tutvustasid meile saart ning saarerahva elu ja tegemisi.

Mai lõpus korraldasime Mõnistes külalii-

Projekti tegevused olid jagatud kolme etappi - esimeses käisime oma väikeste delegatsioonidega külas idas Vaivara valla, läänes Lümända valla ning põhjas Viimsi valla Prangli saare mittetulunduslikel organisatsioonidel. Kõikjal võeti meid vastu suure külalislahkusega, näidati uhkusega oma töid ja räägiti tegemistest. Vaivaras avastasime lisaks väga huvitavatele inimestele enda jaoks Eestimaa sõjaajaloo, mida lisaks kõigele muule huvitavale tutvustas meid saatnud Vaivara Huvikeskuse juhataja Kai Kiiver. Lümändas võlusid meid energiast pakatav Miku metsapargi perenaine Maarika Toomel ning Leedri küla oma tegemistega, mis meie arvates olid klassikalisele külaseltsile omased. Valla finantsja arendusspetsialist Katrin Trumann kuulub mitmetesse mittetulundusühingutesse ning nende eripäraseid tegemisi ta meile ka tutvustas. Prangli saar oli meile, "mägede rahvale", tõeline avastusretk. Kohtusime suurepärase

kumise ja seltsitegevuse seminari, kus igast partneriks olevast omavalitsusest osales viis inimest. Peale õhtusööki jalutasime Ööbi kuorus. Laupäeval sõitsime koos külalistega ringi Mõniste vallas. Esimesena külastasime Alaveski Loomaparki, kus perenaine Ele tutvustas seal elavaid loomi. Uskuna jõest algab Eesti pikima ridaküla Saru piir, mis lõpeb maakonnapiiril. Peatusime Saru ristipuude salu juures, rääkisime külalistele nende tähendusest siinsele rahvale ning olime kurvad, et neid siiski raiutakse (Võru metskond tegi seal sanitaarraiet, väidetavalt raiuti vaid kuivanud puid. Meie arvates on ka neis kellegi rist, aga...). Saru lauatehases rääkisime Mõniste suurimast tööstusalast, mis on pika traditsiooniga ning kus on ajast aega tegeletud puidu töötlemisega. Edasi sõitsime üle raudsilla ning mööda kitsarööpmelise raudtee tammi Mehkale. Käisime ka Tiitsal motoklubi hoone juures, kus noortel oli käsil puukuuri ehitus.

Metsavend muheleb

Kultuur arendab inimesi ja ühendab rahvaid. Viimase maailmasõja lõpust on meelde jäänud üks juhtum. Oli üks Eesti talu, millest rinne oli mitmeid kordi üle käinud. Kõik rindetegelased pidasid ennast vabastajateks. Nii oli pererahvas vabastatud juba kõigest, mis aitas elus püsida. Peale pommitamist sõjapaost tagasi tulles leidis perenaine veel ämbritäie hapupiima, millest otsustas lastele kohupiima teha. Pajas tasasel tulel oli kohupiimamass peale tõusnud ja nägi isuäratav välja. Järsku löödi kõõgiuks lahti ja järjekordne vabastaja astus sisse. Sorkis täägiga läbi tühjad kapid ja riulid - toitu polnud. Nähes midagi pajas, asus seda uurima. Väljast kostus ohvitseri käsklus edasi liikumiseks. Sõdur rabas seljakoti seljast, harutas lahti ja käsutas kähiseval häälel pajatäit kotti valama. Arvas vist, et seal mingi tundmatu elaja liha keeb. Perenaine aitas valada ja koti isegi kinni siduda. Nii tormas see viimane vabastaja elamisest välja, vadakuleem niri-semas mööda sinelit säärikutesse. Läks nagu hanepojukene. Võtab aega, enne kui kultuurast kultuur saab.

Politruk pajatab

Oli see aeg, kui inimene ja loom olid võrdselt tagaetatavad. Üks teadlik element koputas metsavendade tegemistest kuhu vaja. Politruk otsustas korraldada varitsuse ja bandiidid hävitada. Ettevalmistuse käigus andis ta meestele käsu töökojas maastikumasina presentkatus värnitsaga üle tõmmata. Teatavasti on presendil omadus märjaga paisuda ja vettpidavaks muutuda, värnitsaga immutades aga see toime kaob. Meeste imestusele vastati, et see on riigi vara ja seda peab hoidma rohkem kui oma elu. Sellega oli kõik öeldud. Kui juba Lenin nii väidab, eks siis nii ka on. Kui politruk oli terve vihmase oktoobriõõ märjas masinas tulutult passinud ning seejärel nädalakese kõhinud ja samovarist kuuma teed lürpinud, sai midagi selgeks - keegi pole sündinud tark, ka kommunist mitte.

Hävinud Eesti kodu mälestusmärgil asetamine aknaavasse ühise küünla ning tõdesime järjekordselt, et Eestis ei ole piirkonda, mida küüditamine ja muud repressioonid ei oleks puudutanud. Metsavenna talu üritustega olid külalised kursis televisiooni uudiste kaudu, aga kohapeal olid käinud vähesed. Jalutasime punkrite juures ning kiigeplatsil, kus kohtusime ka peremees Meelis Mõttusega. Noortekeskuses ootas meid lõunasöök. Lõpetuseks tõdesid kõik osapooled, et projekti idee on vilja kandnud, oleme leidnud ühisosad, mis suunas edasi tegutseda.

15.–16. augustil toimusid Mõniste külapäevad, kus osales külalisi idast, läänest ja põhjast peaaegu 100 ning kohalikku rahvast üle 300. Päeva alustuseks pakkusime külalistele koolimajas lõunasööki ning majutasime nad rahvamajas ja selle ümbruses telkides. Külapäev toimus Mõniste pargis, kuhu külalised tulid rongkäigus koos meie valla taidlejatega. Rongkäigu ees sõitsid motoklubi tsiklimehed ning rahvatantsijatest lippurid, kes valdada ning riigilipud lava juurde toimetasid. Samal ajal tutvustati valdasid. Avasid külapäevad Mõniste ja Lümända segarühmad, tantsides Tuljakut, seejärel laulis Mõniste segaansambel ning avasõnad ütles Mõniste vallavolikogu esimees. Nelja valla koostöölepingule kirjutati pidulikult alla ning samal ajal loeti see ka rahvale ette. Õhtu kultuuriosa täitsime koos kontserdiga ning lõpetasime simmaniga ansambli Nõel saatel. Peale kontserti süütasid valdade esindajad suure lõkke.

Pühapäeva hommikul kohtusid valdade esindajad Murtud Rukkilille Ühingu esimehega, et arutleda hävinud Eesti kodu mälestusmärgi idee laiendamist ka teistesse partneriteks olevatesse omavalitsustesse. Edasi sõitsid meie külalised ringi mööda kaunist Mehkamaad, olles enne ära kuulanud ajalooõpetaja ülevaate Mõniste kandi haridus- ja kultuuriloost. Külalised käisid Mõniste Avatud Noortekeskuses, Maanaisete Seltsis, hävinud Eesti kodu mälestusmärgi juures, Mõniste muuseumis, motoklubis Wildhogs MC. Saru ristipuude juurde sõideti mööda kitsarööpmelise raudtee tammi üle raudsilla. Piknik toimus rahvamaja juures, sest Karisõõdi pargis, kuhu see oli esialgselt planeeritud, käisid rekonstrueerimistööd ning need ei olnud selleks ajaks veel lõppenud.

Ja oligi aeg külalised teele saata, enne aga tegime ka ühispildi. Meie projektist “Saame kokku – põhi, lõuna, ida, lääs” oli selleks hetkeks saanud üritus „Tipud kokku“. Külaliste lahkumine oli emotsionaalne ning meil oli heameel selle üle, et olime hakkama saanud ühe toreda ja suure asjaga. Täna seaks päevaks saadud tagasiside näitab, et üritus õnnestus, sest tagasisideel oli kõigis kolmes bussis arutletud selle üle, kus, kuidas ja kuna analoogne üritus korraldada. Tõenäoliselt võtab Vaivara vald 2010. aastal toimuva kokkusaamise enda kanda.

Karin Roop

Rukkilille päev Eesti kodu mälestuskompleksis

29.augustil 2009 kogunesid südapäevaks Mõniste vallas asuva Eesti kodu mälestuskompleksi juurde oma järjekordsele kokkusaamisele küüditatud Eestimaa eri paigust. Toimus Rukkilille päev, mil meenutatakse valusaid hetki oma elust, mälestatakse neid, keda meie hulgas enam pole ning tuntakse rõõmu kokkutulnud saatusekaaslastest.

Päeva juhatas sisse Murtud Rukkilille Ühingu esimees ja mälestuskompleksi idee autor Enno Uibo. Regionaalminister Siim Kiisler ning riigikogu

si. Kuna küüditamine ja repressioonid on puudutanud kogu Eestit, siis üks eelpoolnimetatud projekti väljunditest on Eesti kodu nelja seina loomine – Mõnistes on juba olemas hävinud kodu lõunapoolseim sein ning sarnaseid seinu on plaanis püstitada põhjas Prangli saarele (Viimsi vald), läänes Lümända ja idas Vaivara valda. Nii tekitame üle Eesti ühise kodu.

Enno Uibo eestvedamisel on mälestuskompleks saanud läbi aastate mitmeid täiendusi – peremehe skulptuur, maakondade kivid Eesti kaardil.

Suitsusauna asukoht, fotol Kaie Mägi

liige Urmas Reinsalu olid saatnud oma tervitused kirjalikult ning need loeti ette. Kokkutulnuid tervitas Põlva maavanem Priit Sibul, kes rääkis kodust, selle tähtsusest ja olulisusest ning Põlvamaal käsil olevast vanade majade taastamise plaanist. Mõniste Kooli ajalooõpetaja Aili Paeglis rääkis õpilaste kodu- ja elulooliste uurimistööde valimise kohta. MTÜ Ääremaa Noored liige Katrin Roop tutvustas projekti “Saame kokku – põhi, lõuna, ida, lääs” tegev-

Laupäeval täienes see vana suitsusauna asukohale sümboolsete aluspalkide vahele saunakerise asemele heade soovide kivide asetamisega.

Päeva teise poole sisustasid osalised piknikku pidades ning mälestusi heietades. Soovin neile tervist ja jõudu ning kohtumiseni järgmisel aastal Rukkimaarjapäeva paiku.

Katrin Roop

Heategu ei aegu

Murtud Rukkilille ühing jätkab oma eesmärkide täitmist. Planeeritaval represseritute pansionaadil “Rukkilille kodu” valmis eskiisprojekt ja asjaajamine liigub siiski. On teada, et altpoolt tuleb initsiatiiv ja algatus edeneb vaevaliselt.

On ka erandeid. Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts aitas omakasupüüdnatult ühingu liiklusvahendite saamisel. Kavas on pakkuda represserituile transpordiabi. Kuidas seda korraldada, vajab veel mõtlemist.

Tänuõnadeks: “Usk ja lootus aitasid meil üle elada Siberi-aastad ja naasta kodumaale. Ilma tegudeta on usk ja lootus mõjuta. Täname hr Juhan Partsu ja tema meeskonda abi eest ühingu transpordiprobleemide lahendamisel. Olgu teie teguviisi eeskujuks nendele, kel on õigus otsuseid vastu võtta ja voli neid rakendada,” ütles ühingu nimel juhatuse esimees.

Masuteade.

Kuna raha on vähe, õieti teist polegi ja trükkimine maksab, saab lehte lugeda ühingu koduleheküljel. www.hot.ee/rehi